

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра бібліотекознавства та інформології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б. Жильцов
“25” “09” 2018 року

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
ІНФОРМАЦІЙНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ
БІБЛІОТЕК

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»

Інститут журналістики

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0343/18
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 18 р.

2017-2018 рік

Робоча програма з «Інформаційне обслуговування користувачів бібліотек» для студентів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» галузі знань 02 «Культура і мистецтво». – 2018. – 32 с.

Розробник: *Свердлик Зоряна Михайлівна*, кандидат історичних наук, доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри бібліотекознавства та інформології

Протокол №6 від 24 січня 2018 року

Завідувач кафедри
бібліотекознавства та інформології

О.В. Воскобойнікова-Гузева

Години відповідають робочому навчальному плану

Заступник директора Інституту журналістики
з навчальної роботи

О.А. Росінська

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни.....	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни.....	6
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	7
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I</i>	8
<i>Змістовий модуль II</i>	10
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Інформаційне обслуговування користувачів бібліотек».....	12
V. Плани семінарських занять.....	13
VI. Завдання для самостійної роботи.....	15
VII. Система поточного та підсумкового контролю	18
VIII. Методи навчання.....	21
IX. Методичне забезпечення курсу.....	22
X. Завдання до модульних контрольних робіт.....	22
XII. Рекомендована література	
<i>Законодавчі і нормативно-правові документи</i>	24
<i>Базова</i>	25
<i>Додаткова</i>	25
Інформаційні ресурси.....	30
Методичні рекомендації до підготовки семінарського заняття.....	31
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.....	31

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс «Інформаційне обслуговування користувачів бібліотек» є невід'ємною складовою підготовки фахівців за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Мета дисципліни – формування у студентів системи теоретичних, методичних знань про організацію, різні види, процеси, технологію інформаційно-бібліотечного обслуговування як індивідуального читача (користувача) бібліотеки, так і різних читацьких груп.

Завдання дисципліни:

- визначити теоретичні проблеми інформаційного обслуговування користувачів бібліотек;
- вивчити організацію бібліотечно-інформаційного обслуговування як систему послуг, які забезпечують користувачам доступ до документів та інформації;
- надати знання та розуміння методики інформаційного обслуговування користувачів бібліотек;
- сформувати уміння виконання технологічних процесів кожного виду інформаційного обслуговування користувачів бібліотек;
- обґрунтувати важливість використання сучасних інноваційних технологій при бібліотечному обслуговуванні;
- розкрити стан бібліотечного обслуговування з урахуванням трансформацій, що відбулися в соціальній сфері нашої країни, і пов'язаних з ними професійних змін: новими умовами функціонування бібліотек, новим ставленням до особистості і її інформаційних потреб, визнанням вільного доступу до інформації як базової цінності демократичного суспільства і т.д.;
- з'ясувати важливість інформаційної культури при бібліотечному обслуговуванні;
- сформувати у студентів основні професійні якості бібліотекаря;
- визначити форми і функції бібліотечного спілкування;
- вивчити технологію і методи бібліотечного обслуговування основних читацьких груп;
- дослідити нові форми організації бібліотечного обслуговування в Україні та за кордоном;
- з'ясувати роль інформаційно-бібліотечного обслуговування в розвитку електронного урядування.

Дисципліна спрямована на формування таких **фахових (професійних) програмних компетентностей** освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»:

- використовувати спеціальну термінологію з інформаційно-бібліотечного обслуговування в науково-практичній діяльності;
- застосовувати теоретичні знання при проходженні практичних занять та у майбутній професійній діяльності;
- застосовувати сучасну законодавчу базу бібліотечного обслуговування;

- користуватися різними методами бібліотечного обслуговування основних читацьких груп;
- працювати в команді;
- пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел з метою задоволення запитів користувачів.

Опанування дисципліни дозволяє отримати такі **програмні результати** освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»:

- здатність організовувати бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів;
- підбирати підхід до кожного користувача відповідно до типології читачів;
- здатність організовувати масові заходи інформаційного обслуговування;
- здатність використовувати різні форми бібліотечного спілкування;
- здатність розробляти і впроваджувати нові форми організації бібліотечного обслуговування;
- здатність супроводжувати функціонування веб-сайтів бібліотеки;
- здатність обслуговувати користувачів у дистанційному режимі;
- здатність облаштовувати інтернет-центри в бібліотеках і обслуговувати користувачів за допомогою новітніх технологій.

Курс інтегрується з такими дисциплінами, як «Книгознавство», «Сучасні інформаційні системи і технології в бібліотечно-інформаційній і бібліографічній діяльності», «Документознавство», «Бібліографознавство та історія бібліотечної справи», «Бібліографічна діяльність», «Сучасні стратегії розвитку науки» й ін.

Теоретичні питання дисципліни розглядаються на лекціях, поглибленню теоретичних знань із дисципліни сприяють семінарські заняття. До кожного з двох змістових модулів розроблені тести для модульних контрольних робіт, які дозволять виявити рівень оволодіння студентами теоретичними питаннями та конкретним фактичним матеріалом.

Дисципліна загальним обсягом 180 годин читається у 4 і 5 семестрах. У 4 семестрі загальний обсяг становить 2 кредити – 60 годин, у тому числі: 14 год. – лекційних, 14 год. – семінарських, 4 год. – модульні контрольні роботи, 28 год. – самостійна робота. Студентам надається список рекомендованої до вивчення літератури та перелік інформаційних ресурсів мережі Інтернет для опрацювання. Викладання дисципліни розраховано на два семестри та завершується *екзаменом*.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. Опис предмета навчальної дисципліни

Предмет: форми, методи і технології інформаційного обслуговування користувачів бібліотек.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS – 2</p> <p>Змістових модулів – 2</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години) – 60</p> <p>Тижневих годин – 4</p>	<p>Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»</p> <p>Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»</p> <p>Освітній рівень перший (бакалаврський)</p>	<p>Рік підготовки: 2-й</p> <p>Семестр: 4-й</p> <p>Аудиторні заняття: <i>28 годин,</i> з них: лекції (теоретична підготовка): <i>14 годин</i> семінарські заняття: <i>14 годин</i></p> <p>Модульні контрольні роботи: 4 години</p> <p>Самостійна робота: <i>28 годин</i></p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Самостійна робота	Підсумковий контроль
	Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ						
1.1	Концептуальні підходи до інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів	4	2	2		2	
1.2	Теоретичні засади інформаційного обслуговування користувачів: історія і сучасний стан	2	2		2		
1.3	Законодавство України і нормативні документи міжнародної спільноти з питань бібліотечного обслуговування	4	2	2		2	
1.4	Законодавчі та нормативно-правові основи інформаційно-бібліотечного обслуговування	8	2		2	6	
1.5	Інформаційні потреби користувачів як основа бібліотечного обслуговування	2	2	2			
1.6	Інформаційні потреби користувачів і способи їхнього задоволення в процесі інформаційно-бібліотечного обслуговування	6	2	2		4	
1.7	Інформаційні продукти і послуги бібліотек	2	2		2		
	Модульна контрольна робота	2					2
	Разом за змістовим модулем 1	30	14	8	6	14	2
	Змістовий модуль II. СИСТЕМА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ						
2.1	Компонентна структура системи інформаційно-бібліотечного обслуговування	6	2	2		4	
2.2	Інформаційно-бібліотечне обслуговування: зміст, структура, напрями	2	2		2		
2.3	Організація інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів	8	2	2		6	
2.4	Стаціонарне і позастаціонарне обслуговування користувачів бібліотек	2	2		2		
2.5	Інформаційно-бібліотечне обслуговування специфічних категорій користувачів	6	2	2		4	
2.6	Професійна етика бібліотекаря в роботі з користувачами бібліотек	2	2		2		
2.7	Бібліотечно-інформаційне обслуговування окремих груп користувачів	2	2		2		
	Модульна контрольна робота	2					2
	Разом за змістовим модулем 2	30	14	6	8	14	2
	Разом за навчальним планом	60	28	14	14	28	4

III. ПРОГРАМА

Змістовий модуль I.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

Лекція 1.1. Концептуальні підходи до інформаційного обслуговування користувачів бібліотек (2 год.)

Історичний розвиток системи бібліотечного обслуговування як суспільна потреба. Основні концепції бібліотечного обслуговування. Підходи (інформаційний і бібліотечний) до обслуговування користувачів.

Консервативно-охоронна концепція обслуговування користувачів. Ліберальна концепція читача. Революційно-радикальна концепція обслуговування. Комерційна концепція обслуговування читачів. Ідеологічна концепція читача.

Сучасний стан врахування інтересів користувачів бібліотек. Основні концепції інформаційно-бібліотечного обслуговування сучасного періоду. Педагогічна (виховна) концепція. Просвітницька концепція інформаційно-бібліотечного обслуговування. Соціалізуюча концепція. Інформаційна концепція обслуговування користувачів як основоположний елемент в діяльності бібліотек.

Семінарське заняття 1. Теоретичні засади інформаційного обслуговування користувачів: історія і сучасний стан (2 год.).

Лекція 1.2. Законодавство України і нормативні документи міжнародної спільноти з питань бібліотечного обслуговування (2 год.)

Зміна пріоритетів діяльності бібліотеки та її вплив на становлення законодавчої бази інформаційного обслуговування користувачів. Документи міжнародних організацій (ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи і т. д.), в яких закладені загальні основи розвитку суспільства, в тому числі і світової бібліотечної справи. Документи міжнародних організацій щодо розвитку безпосередньо інформаційно-бібліотечної сфери. Національні документи (проекти), що визначають як розвиток інформаційної сфери в цілому, так і основні пріоритети бібліотечного обслуговування українських бібліотек.

«Маніфест ЮНЕСКО про публічні бібліотеки» (1994 р.). «Рекомендації щодо реформи бібліотечного законодавства в Центральній Європі» (1994 р.). «Резолюція про роль бібліотек в сучасному суспільстві» (1998 р.). «Керівні принципи бібліотечного законодавства та бібліотечної політики в Європі» (1998 р.). «Проект рекомендацій з бібліотечного законодавства в Європі» (Страсбург, 1999 р.). «Копенгагенська декларація про публічні бібліотеки» (1999 р.). «Заява про бібліотеки і інтелектуальну свободу» (1999 р.). «Професійні пріоритети ІФЛА» (2000 р.). «Маніфест ІФЛА про Інтернет» (2002 р.). «Маніфест ІФЛА / ЮНЕСКО про шкільні бібліотеки» (1996 р.).

Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995 р.). Закон України «Про обов'язковий примірник документів» (1999 р.). Типові правила користування бібліотеками в Україні, затверджені наказом Державного комітету телебачення та радіомовлення України від 05.05.1999 р.

Кодекс етики бібліотекаря. Маніфест Української бібліотечної асоціації «Бібліотеки в умовах кризи». Концепція якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 року). Доступ до Інтернету як бібліотечна послуга: Рекомендації Української бібліотечної асоціації, 2001 р.

Семінарське заняття 2. Законодавчі та нормативно-правові основи інформаційно-бібліотечного обслуговування (2 год.)

Лекція 1.3. Інформаційні потреби користувачів як основа бібліотечного обслуговування (2 год.)

Потреби користувачів, які зумовлюють звернення до бібліотеки: потреби у навчанні, самоосвіті та самовдосконаленні, у спілкуванні, у відпочинку тощо. Найважливіші та похідні потреби – інформаційні. Сутність інформаційних потреб. Потреба в інформації, на основі використання якої можливе формування нового знання.

Структура бібліотечної діяльності користувача: потреби, установки, мотиви, мета, засоби і методи діяльності, результат, контроль та оцінка.

Поняття «інформаційна потреба», його зв'язок з поняттями «інформаційний інтерес», «інформаційний запит». Інформаційний інтерес на стадії інформаційно-споживчої діяльності, його характерні риси. Інформаційний запит користувача, його відповідність інформаційній потребі та бібліотечній діяльності користувача.

Лекція 1.4. Інформаційні потреби користувачів і способи їхнього задоволення в процесі інформаційно-бібліотечного обслуговування (2 год.)

Інформаційні продукти і послуги як результат інформаційної діяльності. Офіційне визначення термінів «інформаційна продукція», «інформаційна послуга» в Законі України «Про інформацію». Особливості інформації як товару.

Види інформаційних послуг: видання інформаційних матеріалів; ретроспективний пошук інформації; проведення маркетингових досліджень; дистанційний доступ до віддалених баз даних; послуги зв'язку.

Бібліотечна послуга як результат бібліотечного обслуговування. Бібліотечне обслуговування згідно з Законом України «Про бібліотеку і бібліотечну справу».

Класифікація (поділ) бібліотечних послуг на платні і безкоштовні. Нормативно-правові документи, що регламентують надання бібліотекою платних послуг.

Основні види традиційних бібліотечних послуг: послуги, кінцевим результатом яких є видача документів у тимчасове користування; довідково-аналітичні послуги.

Бібліотечно-бібліографічне обслуговування як система взаємопов'язаних між собою бібліотечних послуг: послуги поточного інформування; послуги, пов'язані з розкриттям складу фонду бібліотеки; навчально-консультаційні послуги, що допомагають орієнтуватися в бібліотеці; копіювальні послуги; унікальні, неповторювані послуги.

Багатоаспектна класифікація інформаційних продуктів та послуг: за характером; за цільовим призначенням і сферою застосування; за видом інформаційного виробництва; за широтою поширення.

Інноваційні послуги, що базуються на використанні новітніх інформаційних технологій та бібліотечних електронних ресурсах.

Семінарське заняття 3. Інформаційні продукти і послуги бібліотек (2 год.)

Змістовий модуль II. СИСТЕМА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

Лекція 2.1. Компонентна структура системи інформаційно-бібліотечного обслуговування (2 год.)

Бібліотечно-інформаційне обслуговування як система забезпечуючого типу. Підсистеми інформаційно-бібліотечного обслуговування: 1) підсистема безпосереднього обслуговування читачів (читальний зал, кафедри видачі літератури, пункт прийому запитів, каталоги, фонд відкритого доступу); 2) підсистема забезпечуючого типу (довідково-бібліографічний, методичний відділи, відділ комплектування, диспетчерська служба та ін.).

Основні елементи системи бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів: потоки читачів; потоки книг, вимог, довідок; бібліотечні працівники, що розпоряджаються матеріально-технічною базою бібліотеки.

Співробітники бібліотеки, які працюють з користувачами, та вимоги до їхніх професійних знань, вмінь. Категорії користувачів бібліотеки. Вплив категорій користувачів на потреби в інформації.

Користувач бібліотеки як клієнт. Сучасна проблема професійної етики бібліотекаря. Кодекс етики ІФЛА для бібліотекарів та інших інформаційних працівників.

Семінарське заняття 4. Інформаційно-бібліотечне обслуговування: зміст, структура, напрями (2 год.).

Лекція 2.2. Організація інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів (2 год.)

Стаціонарне обслуговування читачів на абонементі та в читальному залі.

Відповідність форм абонементів і видів обслуговування. Форми абонементів: загальний, функціональний, галузевий, груповий абонементи. Техніка обслуговування користувачів на абонементі.

Організація обслуговування читачів у читальному залі, його особливості. Загальні та спеціалізовані (за характером та видом документів, за рівнем читацької підготовки та ін.) читальні зали. Техніка роботи з обслуговування користувачів у читальному залі.

Позастаціонарне обслуговування користувачів через пересувні бібліотеки, бібліотечні пункти, за допомогою бібліобуса, електронних засобів зв'язку. Форми позастаціонарного обслуговування: книгоношництво, бригадний абонемент, заочний бібліотечний абонемент. Техніка позастаціонарного обслуговування користувачів.

Організація обслуговування користувачів за міжбібліотечним абонементом (МБА).

Типові норми часу на основні процеси надання послуг користувачам (обслуговування користувачів).

Семінарське заняття 5. Стаціонарне і позастаціонарне обслуговування користувачів бібліотек (2 год.)

Лекція 2.3. Інформаційно-бібліотечне обслуговування специфічних категорій користувачів (2 год.)

Бібліотеки сімейного читання. Поняття про окрему методику бібліотечно-інформаційного обслуговування. Створення бібліотек сімейного читання на основі психолого-педагогічних закономірностей пізнання сім'ї. Бібліотеки сімейного читання на базі дитячих і дорослих бібліотек. Специфічні форми організації роботи бібліотек сімейного читання.

Бібліотечно-інформаційне обслуговування дітей та юнацтва. Завдання бібліотечно-інформаційного обслуговування дітей, підлітків, юнацтва. Вікові особливості. Завдання індивідуального і масового обслуговування користувачів різних вікових груп.

Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів з обмеженими можливостями. Роль бібліотек в соціальній реабілітації та соціальної інтеграції інвалідів. Бібліотечно-інформаційне обслуговування як фактор часткової компенсації дефектів. Організація обслуговування інвалідів: специфіка, форми, методи.

Зарубіжний досвід інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів різних категорій.

Семінарське заняття 6. Професійна етика бібліотекаря в роботі з користувачами бібліотек (2 год.)

Семінарське заняття 7. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів в сучасних умовах (2 год.)

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II			
Назва модуля	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ				СИСТЕМА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ			
Кількість балів за модуль	92 бали				102 бали			
Лекції	відвідування - 4 б.				відвідування - 3 б.			
Теми лекцій	Концептуальні підходи до інформаційного обслуговування користувачів бібліотек – 1б.	Законодавство України і нормативні документи міжнародної спільноти з питань бібліотечного обслуговування – 1б.	Інформаційні потреби користувачів як основа бібліотечного обслуговування – 1б.	Інформаційні потреби користувачів і способи їхнього задоволення в процесі інформаційно-бібліотечного обслуговування – 1б.	Компонентна структура системи інформаційно-бібліотечного обслуговування – 1б.	Організація інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів – 1б.	Інформаційно-бібліотечне обслуговування спеціфічних категорій користувачів – 1б.	
Теми семінарських занять	Теоретичні засади інформаційного обслуговування користувачів: історія і сучасний стан – 1+10б.	Законодавчі та нормативно-правові основи інформаційно-бібліотечного обслуговування – 11+10б.	Інформаційні продукти і послуги бібліотек – 1+10б.		Інформаційно-бібліотечне обслуговування: зміст, структура, напрями – 1+10б.	Стаціонарне і позастаніонарне обслуговування користувачів бібліотек – 1+10б.	Професійна етика бібліотекаря в роботі з користувачами бібліотек – 1+10б.	Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів в сучасних умовах – 1+10б.
Самостійна робота	5х6=30 б.				5х6=30 б.			
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 – 25 б.				Модульна контрольна робота 2 – 25 б.			
Підсумковий контроль	Екзамен 40 балів							

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

Семінарське заняття 1. Теоретичні засади інформаційного обслуговування користувачів: історія і сучасний стан (2 год.)

1. Авторські концепції теорії інформаційно-бібліотечного обслуговування.
2. Організаційний і діяльнісний підходи до теорії бібліотечного обслуговування.
3. Технологічний підхід до теорії бібліотечного обслуговування.
4. Соціально-психологічний підхід до теорії бібліотечного обслуговування.
5. Комунікативний підхід до теорії інформаційно-бібліотечного обслуговування.

Базова література: 2, 10, 12, 13, 15

Додаткова література: 18, 26, 29, 36, 37, 61, 65, 72

Семінарське заняття 2. Законодавчі та нормативно-правові основи інформаційно-бібліотечного обслуговування (2 год.)

1. Міжнародні джерела законодавства з проблем ІОКБ.
2. Документи ООН, ЮНЕСКО, ІФЛА з питань бібліотечно-інформаційного обслуговування.
3. Національні законодавчі акти з ІОКБ.
4. Нормативно-правові акти і нормативні документи у сфері ІОКБ.
5. Участь Української бібліотечної асоціації у стандартизації процесів ІОКБ.

Базова література: 2, 4, 6, 12, 13, 15

Додаткова література: 33, 34, 37, 54, 73

Семінарське заняття 3. Інформаційні продукти і послуги бібліотек (2 год.).

1. Співвідношення термінів «інформаційний продукт», «інформаційна послуга», «товар».
2. Особливості інформаційних потреб різних категорій фахівців залежно від професії, функціональних і посадових обов'язків, сфери науково-виробничої діяльності.
3. Характеристика поняття «інформаційний запит», видів запитів.
4. Сутність бібліотечної послуги як кінцевого продукту сервісного обслуговування.
5. Бібліотекознавчі підходи до класифікації бібліотечних послуг.
6. Організація бібліотечного сервісу на основі нових комп'ютерних технологій, нові види послуг бібліотек.

Базова література: 1, 2, 4, 7, 10, 11, 15

Додаткова література: 17, 29, 32, 36, 39, 40, 41, 52, 69

Змістовий модуль II.
СИСТЕМА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ
КОРИСТУВАЧІВ

Семінарське заняття 4.

Інформаційно-бібліотечне обслуговування: зміст, структура, напрями (2 год.)

1. Підсистеми інформаційно-бібліотечного обслуговування.
2. Напрями інформаційного обслуговування користувачів бібліотек.
3. Кадрове забезпечення бібліотеки для роботи з користувачами.
4. Сучасний стан підготовки і перепідготовки бібліотечних кадрів.
5. Категорії користувачів бібліотеки.

Базова література: 1, 2, 3, 4, 10, 13, 14, 15

Додаткова література: 16, 18, 19, 22, 26, 29, 42, 55, 61, 67, 70

Семінарське заняття 5. Стаціонарне і позастаціонарне обслуговування користувачів бібліотек (2 год.)

1. Порядок обслуговування користувачів у бібліотеках. Права і обов'язки читачів. Законодавче регламентування.
2. Абонемент як основний підрозділ обслуговування користувачів.
3. Організація інформаційного обслуговування користувачів у читальному залі.
4. Організація обслуговування користувачів за міжбібліотечним абонементом
5. Традиційні і сучасні форми позастаціонарного інформаційно-бібліотечного обслуговування.

Базова література: 1, 2, 4, 6, 10-13, 15

Додаткова література: 16, 18, 21, 24, 25, 27, 29, 31-33, 35, 37, 58-62, 72

Семінарське заняття 6. Професійна етика бібліотекаря в роботі з користувачами бібліотек (2 год.)

1. Клієнтоорієнтованість бібліотеки в сучасних умовах інформаційно-бібліотечного обслуговування.
2. Етичні засади бібліотечної етики: нормативні, рекомендаційні, наукові документи.
3. Складові етики бібліотекаря при спілкуванні з користувачами.
4. Соціально-психологічні бар'єри інформаційно-бібліотечного обслуговування.
5. Конфліктні ситуації в інформаційно-бібліотечному обслуговуванні та шляхи їх вирішення.

Базова література: 1, 2, 10, 12, 13, 15

Додаткова література: 18-20, 26, 29, 30, 45, 56, 65, 70, 74

Семінарське заняття 7. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів в сучасних умовах (2 год.)

1. Інформаційне обслуговування дітей, підлітків та юнацтва.
2. Практичні аспекти інформаційно-бібліотечного обслуговування сімей.
3. Особливості ІОКБ з обмеженими фізичними можливостями.
4. Український досвід інформаційного обслуговування різних груп користувачів.
5. Зарубіжний досвід інформаційного обслуговування різних груп користувачів.
6. Інноваційні форми організації простору бібліотеки.

Базова література: 2, 4, 6, 7, 9, 10, 13, 15

Додаткова література: 18, 22, 25, 26, 30, 33, 37, 42, 58, 66, 72, 74

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ (14 год.)

1.1. Підготувати презентацію про основні положення однієї з концепцій бібліотечного обслуговування (вибір концепції узгоджується з викладачем) – 2 год.

1.2. Здійснити аналіз законодавчих актів та нормативних документів УБА щодо інформаційного обслуговування користувачів бібліотек. Результати представити у формі конспекту основних положень – 2 год.

1.3. Розробити асортимент послуг бібліотеки відповідно до інформаційних потреб користувачів. Переглянути інтернет-сайти 5 бібліотек України та визначити основну номенклатуру інформаційно-бібліотечних послуг, яку вони пропонують своїм користувачам. Визначити, чи є серед них послуги унікальні, неповторювані. За результатами зробленого аналізу заповнити таблицю «Класифікація інформаційних продуктів, послуг бібліотек з переорієнтацією на сервісність обслуговування» – 4 год.

№ п.п.	Назва бібліотеки	Електронна адреса (код доступу)	Характеристика ресурсу (короткий опис та коментар: які послуги пропонує, як їх презентує, чи пропонує послуги, які не пропонують інші бібліотеки? ...)

1.4. Представити у формі презентації інформаційні продукти однієї з бібліотек України (вибір бібліотеки узгоджується з викладачем) – 2 год.

1.5. Розробити анкету для опитування користувачів бібліотеки ВНЗ про їхні інформаційні потреби і уподобання – 2 год.

1.6. На основі розробленої анкети, відповідно до завдання 1.5, провести опитування студентів Вашого ВНЗ щодо рівня їхнього задоволення послугами бібліотеки, побажань щодо удосконалення (рекомендацій, зауважень) тощо.

Результати опитування представити у графічному вигляді (діаграма, таблиця) із власними висновками – 2 год.

Змістовий модуль II. СИСТЕМА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ (14 год.)

2.1. Підготувати комплексний ілюстративно-графічний матеріал на тему: «Конфліктний користувач – етичний бібліотекар». Для підготовки використати фрагменти фільмів, документальних стрічок, аудіозаписів тощо – 2 год.

2.2. Ознайомитися з Типовими нормами часу на основні процеси бібліотечної роботи та зробити конспект норм:

2.2.1. Надання послуг користувачам (4) – обслуговування користувачів (4.1) – 2 год.

2.2.2. Надання послуг користувачам (4) – підготовка до видачі документів (4.2), обслуговування віддалених користувачів (4.3) – 2 год.

2.2.3. Надання довідково-бібліографічних послуг (5) – довідково-інформаційна робота (5.1), довідково-бібліографічні послуги (5.2), бібліографічне інформування (5.3) – 2 год.

2.3. Здійснити аналіз проведення бібліотеками України комплексних масових/групових заходів упродовж 2016-2017 року (три бібліотеки на вибір студента) за такими параметрами: тематика, типи читачів, спеціалізація, короткий зміст – 2 год.

2.4. Підготувати презентацію на тему: «Зарубіжний досвід інформаційно-бібліотечного обслуговування: сімей, дітей і юнацтва, користувачів з обмеженими фізичними можливостями» (на прикладі однієї країни) – 4 год.

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи студентами, подано у вигляді табл. 6.1.

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ			
1.1. Підготувати презентацію про основні положення однієї з концепцій бібліотечного обслуговування (вибір концепції узгоджується з викладачем) – 2 год.	Семінарські заняття, модульний контроль	5	I-III
1.2. Здійснити аналіз законодавчих актів та нормативних документів УБА щодо інформаційного обслуговування користувачів бібліотек. Результати представити у формі		5	

<p>конспекту основних положень – 2 год.</p> <p>1.3. Розробити асортимент послуг бібліотеки відповідно до інформаційних потреб користувачів. Переглянути інтернет-сайти 5 бібліотек України та визначити основну номенклатуру інформаційно-бібліотечних послуг, яку вони пропонують своїм користувачам. Визначити, чи є серед них послуги унікальні, неповторювані. За результатами зробленого аналізу заповнити таблицю «Класифікація інформаційних продуктів, послуг бібліотек з переорієнтацією на сервісність обслуговування» – 4 год.</p> <p>1.4. Представити у формі презентації інформаційні продукти однієї з бібліотек України (вибір бібліотеки узгоджується з викладачем) – 2 год.</p> <p>1.5. Розробити анкету для опитування користувачів бібліотеки ВНЗ про їхні інформаційні потреби і уподобання – 2 год.</p> <p>1.6. На основі розробленої анкети, відповідно до завдання 1.5, провести опитування студентів Вашого ВНЗ щодо рівня їхнього задоволення послугами бібліотеки, побажань щодо удосконалення (рекомендацій, зауважень) тощо. Результати опитування представити у графічному вигляді (діаграма, таблиця) із власними висновками – 2 год.</p>		5	
<p align="center">Змістовий модуль II. СИСТЕМА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ</p>			
<p>2.1. Підготувати комплексний ілюстративно-графічний матеріал на тему: «Конфліктний користувач – етичний бібліотекар». Для підготовки використати фрагменти фільмів, документальних стрічок, аудіозаписів тощо – 2 год.</p> <p>2.2. Ознайомитися з Типовими нормами часу на основні процеси бібліотечної роботи та зробити конспект норм:</p> <p>2.2.1. Надання послуг користувачам (4) – обслуговування користувачів (4.1) – 2 год.</p> <p>2.2.2. Надання послуг користувачам (4) – підготовка до видачі документів (4.2), обслуговування віддалених користувачів (4.3) – 2 год.</p> <p>2.2.3. Надання довідково-бібліографічних послуг (5) – довідково-інформаційна робота (5.1), довідково-бібліографічні послуги (5.2), бібліографічне інформування (5.3) – 2 год.</p> <p>2.3. Здійснити аналіз проведення бібліотеками України комплексних масових/групових заходів упродовж 2016-2017 року (три бібліотеки на вибір студента) за такими параметрами: тематика, типи читачів, спеціалізація, короткий зміст – 2 год.</p> <p>2.4. Підготувати презентацію на тему: «Зарубіжний досвід інформаційно-бібліотечного обслуговування: сімей, дітей і юнацтва, користувачів з обмеженими фізичними можливостями» (на прикладі однієї країни) – 4 год.</p>	<p>Семінарські заняття, модульний контроль</p>	<p>5</p> <p>5</p> <p>5</p> <p>5</p> <p>5</p>	<p>IV-VIII</p>
<p align="center">Разом: 28 год.</p>	<p align="center">Разом: 60 балів</p>		

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Інформаційне обслуговування користувачів бібліотек» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

Таблиця 7.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1	Відвідування лекцій	1	7	7
2	Відвідування семінарських занять	1	7	7
3	Виконання завдання з самостійної роботи (домашнього завдання)	5	12	60
4	Робота на семінарському занятті	10	7	70
5	Модульна контрольна робота	25	2	50
Максимальна кількість балів 194				

Розрахунок: $194:100=1,94$

Студент набрав: 180 балів

Оцінка: $180:1,94= 93$ бали

Методи контролю

Перевірка й оцінювання знань студентів здійснюється методами контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (методи усного, письмового, практичного контролю та методи самоконтролю). Об'єктами контролю є систематичність, активність і результативність роботи студента впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни в межах аудиторних занять, а також виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Оцінювання самостійної роботи й активності на практичних заняттях здійснюється за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;

3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;

4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Тестові завдання для проміжного контролю знань студентів охоплюють теми, які вивчаються в межах окремих модулів. Формат тестових завдань передбачає завдання закритої форми із запропонованими відповідями.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓вчасність виконання навчальних завдань;
- ✓повний обсяг їх виконання;
- ✓якість виконання навчальних завдань;
- ✓самостійність виконання;
- ✓творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ініціативність у навчальній діяльності.

Підсумковий контроль знань передбачений у формі заліку, проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни.

Таблиця 7.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового

		матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Загальні критерії оцінювання успішності студентів:

Високий (творчий) рівень компетентності.

A (90–100) = 5 (відмінно) – студент виявляє особливі творчі здібності, демонструє глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих джерелах; уміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку та розвитку, чітко й лаконічно, логічно та послідовно відповідати на поставлені запитання; демонструє вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; переконливо аргументує відповіді.

Достатній (конструктивно-варіативний) рівень компетентності.

B (82–89) = 4 (добре) – студент демонструє міцні ґрунтовні знання навчального матеріалу; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці; вільно розв'язує практичні справи та задачі; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.

C (75–81) = 4 (добре) – студент має міцні знання навчального матеріалу; уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати їх на практиці; виправляти допущені помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи на підтвердження своїх думок.

Середній (репродуктивний) рівень компетентності.

D (69–74) = 3 (задовільно) – студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання та розуміння основних положень, але його знання мають загальний характер; має труднощі з наведенням прикладів при поясненні явищ і закономірностей; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість суттєвих.

$E (60-68) = 3$ (задовільно) – студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні; його знання мають фрагментарний характер, має труднощі з наведенням прикладів при поясненні явищ і закономірностей; допускає суттєві помилки.

Низький (рецептивно-продуктивний) рівень компетентності.

$FX (35-59) = 2$ (незадовільно з можливістю повторного складання) – студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу; не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований; не вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; допускає значні помилки.

$F (1-34) = 2$ (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни) – студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання та відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів; повністю не знає матеріал, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основними організаційними формами навчального процесу з дисципліни «Інформаційне обслуговування користувачів бібліотек» є лекції, семінарські заняття, самостійна робота студентів, заходи з контролю знань студентів.

Для активізації процесу навчання при викладенні змісту дисципліни використовуються різноманітні методи навчання, а саме: методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи організації й здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи навчання за джерелом знань (словесні, наочні, практичні).

Зокрема, студенти отримують необхідні з курсу відомості на *проблемних лекціях*, спрямованих на розвиток логічного мислення студентів. Під час таких форм роботи ознайомлення з темою відбувається шляхом акцентування лектором уваги на проблемних питаннях; увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках; розглядаються різні концептуальні підходи до проблеми.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практичні заняття за формою й змістом, створює можливості колективного вирішення проблем, забезпечує формування особистісних якостей і досвіду соціального спілкування.

Практичні заняття передбачають обмін думками учасників з приводу проблемних питань; сприяють розвитку критичного мислення студентів, виробленню вміння аргументувати власну думку; вчать оцінювати пропозиції співрозмовників, критично підходити до власних поглядів.

Мозкова атака як метод розв'язання невідкладних завдань полягає в тому, щоб за обмежений час студенти могли запропонувати якомога більше варіантів вирішення проблеми та здійснити відбір найоптимальніших.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціаліста та передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків у процесі опанування навчального матеріалу.

Презентації використовують для демонстрації аудиторії результатів роботи малих груп, звітів про виконання самостійної роботи тощо.

Банк візуального супроводження сприяє активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності. Лекції та семінарські заняття забезпечуються відповідними мультимедійними презентаціями; забезпечується доступ студентів до комп'ютерної техніки та Інтернету.

ІХ. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій; електронні варіанти підручників, навчальних посібників;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комплект завдань для модульних контрольних робіт);
- ✓ тести.

Х. ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Змістовий модуль І.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

1. Консервативно-охоронна і революційно-радикальна концепції обслуговування користувачів.
2. Ідеологічна і комерційна концепції читача.
3. Сучасний стан погляду на користувача бібліотеки як об'єкта впливу.
4. Педагогічна (виховна) і ліберальна концепції читача.
5. Просвітницька і соціалізуюча концепції інформаційно-бібліотечного обслуговування
6. Інформаційна концепція обслуговування користувачів як основоположний елемент в діяльності бібліотек.
7. Документи міжнародних організацій (ООН, ЮНЕСКО, Ради Європи і т.д.), в яких закладені загальні основи розвитку суспільства.
8. Документи міжнародних організацій щодо розвитку інформаційно-бібліотечної сфери.
9. Національні документи з основних пріоритетів бібліотечного обслуговування.
10. «Резолюція про роль бібліотек в сучасному суспільстві» (1998 р.). «Керівні принципи бібліотечного законодавства та бібліотечної політики в Європі» (1998 р.).
11. «Копенгагенська декларація про публічні бібліотеки» (1999 р.).
12. «Маніфест ІФЛА про Інтернет» (2002 р.).
13. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995 р.).

14. Типові правила користування бібліотеками в Україні.
15. Концепція Державної цільової національно-культурної програми створення єдиної інформаційної бібліотечної системи «Бібліотека-XXI».
16. Нормативно-правові документи Української бібліотечної асоціації щодо інформаційно-бібліотечного обслуговування.
17. Потреби користувачів, які зумовлюють звернення до бібліотеки.
18. Сутність інформаційних потреб.
19. Структура бібліотечної діяльності користувача.
20. Поняття «інформаційна потреба», його зв'язок з поняттями «інформаційний інтерес», «інформаційний запит».
21. Інформаційний інтерес на стадії інформаційно-споживчої діяльності, його характерні риси.
22. Інформаційний запит користувача, його відповідність інформаційній потребі та бібліотечній діяльності користувача.
23. Інформаційні продукти і послуги як результат інформаційної діяльності.
24. Види інформаційних послуг.
25. Класифікація бібліотечних послуг.
26. Нормативно-правові документи, що регламентують надання бібліотекою платних послуг.
27. Види традиційних бібліотечних послуг.
28. Інноваційні послуги в інформаційно-бібліотечному обслуговуванні.
29. Бібліотечно-бібліографічне обслуговування як система взаємопов'язаних бібліотечних послуг.
30. Багатоаспектна класифікація інформаційних продуктів та послуг.

Змістовий модуль II.

СИСТЕМА БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

1. Користувач бібліотеки як клієнт.
2. Сучасна проблема професійної етики бібліотекаря.
3. Кодекс етики ІФЛА для бібліотекарів та інших інформаційних працівників.
4. Професіограма сучасного бібліотекаря.
5. Складові і норми етики бібліотекаря.
6. Культура поведінки й спілкування з читачами для працівників бібліотек.
7. Основні функції, форми і види бібліотечного спілкування.
8. Бар'єри інформаційного обслуговування: соціально-психологічний підхід.
9. Групи «важких (проблемних) користувачів».
10. Рекомендації для уникнення конфліктів з відвідувачами бібліотеки.
11. Залежність іміджу бібліотеки від поведінкової складової працівників.
12. Стаціонарне обслуговування читачів на абонементі та в читальному залі.

13. Диференційоване обслуговування користувачів.
14. Відповідність форм абонементів і видів обслуговування.
15. Форми абонементів.
16. Техніка обслуговування користувачів на абонементі.
17. Організація обслуговування читачів у читальному залі.
18. Загальні та спеціалізовані читальні зали.
19. Техніка роботи з обслуговування користувачів у читальному залі.
20. Позастаціонарне обслуговування користувачів.
21. Організація обслуговування користувачів за міжбібліотечним абонементом (МБА).
22. Типові норми часу на основні процеси надання послуг користувачам (обслуговування користувачів).
23. Методи індивідуального бібліотечного обслуговування.
24. Форми диференційованого обслуговування користувачів.
25. Технологія масового і групового бібліотечного обслуговування.
26. Групове і фронтальне масове бібліотечне обслуговування.
27. Технологія підготовки інформаційного забезпечення групових дозвілеєво-любительських потреб користувачів бібліотек.
28. Бібліотеки сімейного читання.
29. Бібліотечно-інформаційне обслуговування дітей та юнацтва.
30. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів з обмеженими можливостями.

ХІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Законодавчі і нормативно-правові документи

1. Библиографическая деятельность. Основные термины и определения : ГОСТ 7.0–84. – Изд. офиц. – Введен 1986–01–01. – М. : Изд-во стандартов, 1985. – 24 с. – (Система стандартов по информации, библиотечному и издательскому делу).
2. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення : (ДСТУ 7448:2013). – Вид. офіц. – Чинний від 2014–07–01. – Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. – III, 41 с. – (Інформація та документація) (Національний стандарт України).
3. Про авторське право і суміжні права : Закон України 23 груд.1993 р. № 3792-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1993. – №75. – Ст. 54; В ред. Закону № 1977-VIII від 23.03.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T379200.html.
4. Про бібліотеки і бібліотечну справу : Закон України від 27 січ. 1995 р. №32/95-ВР // Відом. Верхов. Ради України. – 1995. – №7. – Ст. 45; В ред. Закону №16-19 від 01.01.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80>.
5. Програма сприяння Парламенту України (ПСП II) [Електронний ресурс] // USAID від американського народу. – Режим доступу : <http://www.pdp.org.ua/about>.

6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011р. / Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314. 3.1.4.

7. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. – №48. – Ст. 650; В ред. Закону №317-19 від 21.05.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

8. Про схвалення плану дій з впровадження в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.04.2012 № 220-р. // База даних «Законодавство України» / ВР України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/220-2012-p>.

Базова

9. Бондаренко В. Бібліотечне інтернет-обслуговування: стан та перспективи : [монографія] / Вікторія Бондаренко ; наук. ред. Т. Гранчак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2016. – 276 с.

10. Бородин В. А. Библиотечное обслуживание : учеб.-метод. пособие / В. А. Бородин. – Москва : Либерия-Библинформ, 2006. – 165 с. : ил. – (Серия «Библиотекарь и время. XXI век» ; вып. 7).

11. Брежнева В. В. Информационное обслуживание: продукты и услуги, предоставляемые библиотеками и службами информации предприятий / В. В. Брежнева, В. А. Минкина ; СПбГУКИ. – Санкт-Петербург : Профессия, 2004. – 304 с. – (Библиотека).

12. Дворкина М. Я. Библиотечное обслуживание: новая реальность : лекции / М. Я. Дворкина. – Москва : Изд-во МГУКИ, 2000. – 48 с. – (Современная библиотека ; вып. 2).

13. Дворкина М. Я. Библиотечное обслуживание: теоретический аспект : монография / М. Я. Дворкина. – Москва : Профиздат, 2001. – 248 с.

14. Ісаєнко О. О. Інноваційні бібліотечні технології інформаційного обслуговування : [монографія] / Олександр Ісаєнко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2011. – 157 с.

15. Мелентьева Ю. П. Библиотечное обслуживание : учеб. для вузов / Ю. П. Мелентьева. – Москва : ФАИР, 2006. – 252 с.

Додаткова

16. Артамонова С. Нове і традиційне (Бібліотечно-інформаційне обслуговування в ДНАББ) / С. Артамонова, Н. Данилова // Бібл. вісн. – 1999. – № 3. – С. 25–27.

17. Баркова О. В. Напрями розвитку технологій формування інформаційних ресурсів електронних бібліотек в Україні / О. В. Баркова // Міжнар. конф. «Електронні зображення та візуальні мистецтва»: зб. пр. першої укр. конф. сер. EVA, 22-24 трав. 2002 р., Київ. – Київ, 2002. – С. 115–124.

18. Библиотечно-информационное обслуживание : учебник / Ю. Ф. Андреева, О. Ф. Бойкова, В. А. Бородин и др.; под науч. ред. М. Я. Дворкиной. – Москва : Полио, 2016. – 240 с.

19. Білик О. Бібліотеки та питання професіоналізації кадрів / О. Білик // Бібл. планета. – 2011. – № 2. – С. 26-29.
20. Богун Н. Корпоративна культура в бібліотеці / Н. Богун // Бібл. планета. – 2013. – № 1. – С. 11-13.
21. Бондаренко В. І. Дистантне інформаційно-бібліотечне обслуговування: від МБА до електронних бібліотек / В. І. Бондаренко // Наукові праці Національної бібліотеки України ім.В.І.Вернадського. – 01/2010. – Вип. 26. – С. 150–163.
22. Васильченко С. Бібліотечно-інформаційне обслуговування людей з обмеженими можливостями / С. Васильченко, Н. Солонська, О. Воскобойнікова-Гузєва // Бібл. вісн. – 2002. – № 1. – С. 37–41.
23. Влада – бібліотека – громада: приєднуємося до електронного урядування : практ. посіб. для бібліотек з надання послуг електронного урядування / Центральна бібліотека ім. М. Л. Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва; уклад. Г. М. Гич, Т. О. Михайловська, О. М. Некипелова, А. Є. Цуканова. – Миколаїв : ФОП Швець В. Д., 2013. – 120 с.
24. Гриценко Н. Бібліотечно-інформаційне обслуговування користувачів у ЦНСГБ УААН / Н. Гриценко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2003. – Вип. 11. – С. 583–585.
25. Гутник Л. М. Специфічні особливості бібліотечно-інформаційного обслуговування у відділі образотворчих мистецтв НБУВ / Л. М. Гутник, Г. М. Юхимець // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. – Київ, 2002. – Вип. 9. – С. 237–249.
26. Дворкина М. Я. Информационное обслуживание: социокультурный подход / М. Я. Дворкина ; МГУКИ. – М. : Профиздат, 2001. – 111 с. – (Современная библиотека ; вып. 11).
27. Добко Т. В. Бібліографічна довідка в системі довідково-бібліографічного обслуговування : практ. посіб. / Т. В. Добко, М. А. Чиж, О. В. Василенко ; НАН України, Нац. б-ка ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2004. – 91 с.
28. Досвід роботи бібліотек-учасниць Мережі пунктів доступу громадян до офіційної інформації (за матеріалами оцінки ефективності діяльності Мережі ПДГ) / Українська бібліотечна асоціація; Програма сприяння Парламенту П. – Київ, 2015. – 195 с.
29. Езова С. А. Библиотекарь и читатель : типы поведения : науч.-метод. пособие / С. А. Езова. – Москва : Либерия-Бибинформ, 2009. – 112 с.
30. Езова С. А. Культура общения библиотекарей : учебно-методическое пособие / С. А. Езова ; ред. О. Р. Бородин. – Москва : Либерия, 2004. – 143 с.
31. Жарков А. Д. Технология культурно-досуговой деятельности библиотеки : учеб.-метод. пособие / А. Д. Жарков. – Москва : Либерия-Бибинформ, 2008. – 240 с.
32. Іваницька Т. Інформаційний простір бібліотеки: нові технології – нові можливості / Т. Іваницька, Н. Фадєєва // Вища шк. – 2011. – № 4. – С. 113–122.

33. Іванова Н. Сучасні бібліотечні установи в процесі поширення правових знань / Н. Іванова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2010. – Вип. 26. – С. 81–87.

34. Інтелектуальна власність та її захист: нормат.-правове регулювання : зб. документів / О. М. Роїна (упоряд.) – 3-тє вид., перероб. та доп. – Київ : КНТ, 2006. – 479 с.

35. Інформаційно-бібліографічна робота публічної бібліотеки : метод. реком. / Харків. обл. універс. наук. б-ка ; уклад. Л.О.Сашкова. – Харків : ХОУНБ, 2015. – 21 с.

36. Каліберда Н. Бібліотечно-інформаційне обслуговування в умовах розвитку електронного середовища : [за матеріалами міжнар. наук. конф. «Інтранет/екстранет-ресурси в наукових бібліотеках», 9–10 жовт. 2007 р., м. Київ] / Н. Каліберда, А. Бровкін // Бібл. вісн. – 2007. – № 6. – С. 20–23.

37. Каліберда Н. Висвітлення теоретичних і організаційних основ бібліотечного обслуговування читачів у дослідженнях науковців Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / Н. Каліберда // Бібл. вісн. 2010. – № 3. – С. 58–68.

38. Копанєва В. О. Бібліотека та мережева інформація / В. О. Копанєва // Вісник книжкової палати. – 2007. – № 2. – С. 31–36.

39. Копанєва В. О. Інтернет-ресурси як джерело формування бібліотечних фондів / В. О. Копанєва // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: Проблеми науки, освіти, практики : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 17-18 травня 2005 р. – Київ, 2005. – Ч. 1. – С. 161–164.

40. Костенко Л. Й. Нові інформаційні технології електронних бібліотек / Л. Й. Костенко // Бібл. вісн. – 2005. – № 6. – С. 25–28.

41. Костенко Л. Й. Розвиток інформаційних технологій та Інтернет у бібліотеках / Л. Й. Костенко // Бібл. вісн. – 2002. – № 1. – С. 16–18.

42. Кунанець Н. Е. Інформаційно-бібліотечне обслуговування користувачів з особливими потребами: історія та сучасність: монографія / Н. Е. Кунанець ; Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Львів : Гал. вид. спілка, 2013. – 439 с.

43. МакМенеми Д. Предоставление электронных услуг: руководство для публичных библиотек и центров обучения / Дэвид МакМенеми, Алан Поултер ; пер. с англ. Е. М. Зайцевой, К. Ю. Волковой ; под. ред. Я. Л. Шрайберга. – Москва : Омега-Л, 2016. – 248 с.

44. Миколенко Р. Сучасні критерії оцінювання діяльності бібліотек / Р. Миколенко // Бібліотечна планета. – 2010. – № 4. – С. 17–20.

45. Орієнтація на клієнта – користувача бібліотеки: методичні поради / Упр. культури, національностей, релігій та туризму Хмельниц. облдержадмін.; ХОУНБ ім. М. Островського. – Хмельницький, 2015. – 28 с.

46. Оцінка ефективності діяльності Мережі пунктів доступу громадян до офіційної інформації в бібліотеках : матер. дослідження / авт.-уклад. О. Бруй, О. Бояринова, Я. Сошинська ; Укр. бібл. асоц. ; Програ. сприяння Парламенту П. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2012. – 89 с.

47. Пальчук В. Бібліотека в забезпеченні розвитку електронних інформаційних комунікацій між суб'єктами електронного урядування / В. Пальчук // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – Київ, 2015. – Вип. 41. – С. 80–99.

48. Пальчук В. Роль публічних бібліотек у розвитку електронного урядування / В. Пальчук // Бібліотечний вісник. – 2015. – № 3. – С. 22–27.

49. Пастухов О. М. Авторське право в Інтернеті : навч. посібник / О. М. Пастухов; Академія правових наук України; Науково-дослідний ін-т інтелектуальної власності / О. А. Підпригора (відп.ред.). – Київ : Школа, 2004. – 143 с.

50. Пастухов О. М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. М. Пастухов; НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького. – Київ, 2002. – 18 с.

51. Пашкова В. С. Маніфест ІФЛА про Інтернет / В. С. Пашкова // Публічна бібліотека: місія: (З досвіду різних країн. Погляд методиста) / Уклад.: Цуріна І., Гудимова Н.; пер. з англ. В. С. Пашкової. – Київ : НПБУ, 2004. – С. 41–43.

52. Пашкова В. С. Нова бібліотечна послуга: надання читачам доступу до Інтернету / В. С. Пашкова // Професійний бібліотечний рух: назустріч змінам бібл.-інформ. середовища: зб. ст. наук.-практ. конф. – Київ, 2001. – С. 64–68.

53. Пашкова В. С. Роль публічних бібліотек у розвитку електронної Європи: проект PULMAN і Ойраський маніфест / В. С. Пашкова // Бібл. планета. – 2003. – № 3. – С. 18–19.

54. Пашкова В. С. Спільна заява Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) і Міжнародної асоціації видавців (МАВ) про свободу висловлення в INTERNET / Пер. з англ. В. С. Пашкової // Вісн. Книжк. палати. – 2004. – № 4. – С. 17.

55. Пестрецова О. Доступ громадян до офіційної інформації у діяльності сучасних бібліотек / О. Пестрецова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. – Київ, 2015. – Вип. 41. – С. 180–188.

56. Пол Р. Измерение качества деятельности библиотек / Розвита Пол, Питер те Бокхорст ; пер. с англ. и науч. ред. Г. А. Кисловской ; Рос. гос. б-ка. – 2-е изд., перераб. – Москва : Пашков дом, 2008. – 316 с.

57. Публічна бібліотека: Веб-сайт: десять років до успіху / Національна парламентська бібліотека України / І. Цуріна (підгот.), А. Абдуллаєва (пер.з англ.), Н. Цуріна (підгот.). – Київ, 2004. – 31 с.

58. Рогова П. І. Бібліотечно-інформаційне обслуговування освітян спеціалізованими фондами педагогічних бібліотек. Історичні тенденції та перспективи / П. І. Рогова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – 2002. – Вип. 9. – С. 25–38.

59. Свердлик З. М. Інформаційно-комунікаційні технології в роботі українських бібліотек / З. М. Свердлик // Соціальні комунікації в інтеркультурному просторі : тези Другої Міжнар. наук.-практ. конф. (16

листоп. 2017 р., м. Київ) / Ін-т журналістики Київ. ун-ту ім. Бориса Грінченка. – Київ, 2017. – С. 79–81.

60. Свердлик З. М. Сучасні тенденції розвитку бізнес-освіти у соціокультурній сфері / З. М. Свердлик // Історико-культурна спадщина: збереження, доступ, використання : збірка наукових праць / відп. ред. Тюрменко І. – Тернопіль : «Бескиди», 2017. – С. 178–181.

61. Слободяник М. С. Наукова бібліотека: еволюція структури і функцій: монографія / М. С. Слободяник ; НАН України, ЦНБ ім. В. Вернадського. – Київ : Бібл. вісн., 1995. – 268 с.

62. Соколова І. Відпрацювання технології бібліотечно-інформаційного обслуговування дистанційних замовників в умовах розвитку електронного середовища сучасних бібліотек / І. Соколова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. – Київ, 2008. – Вип. 21. – С. 218–226.

63. Соловяненко Д. Бібліотека 2.0: концепція бібліотеки другого покоління / Денис Соловяненко // Бібл. вісн. – 2007. – № 5. – С. 10–20.

64. Соловяненко Д. В. Веб-технології другого покоління в українському сегменті мережі Інтернет / Д. В. Соловяненко // Вісн. Кн. палати. – 2007. – № 10. – С. 38–42.

65. Туровська Л. Маркетинговий підхід як чинник оптимізації бібліотечно-інформаційного обслуговування / Л. Туровська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. – Київ, 2011. – Вип. 29. – С. 135–146.

66. Туровська Л. О. Особливості бібліотечно-інформаційного обслуговування читачів-гуманітаріїв / Л. О. Туровська // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського : зб. наук. пр. – Київ, 2002. – Вип. 9. – С. 129–136.

67. Хіміч Я. О. Інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек : посіб. для бібліотекарів за програмою підвищ. кваліфікації / Я. О. Хіміч ; УБА, НАКККіМ, Центр безперерв. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінг. центр для бібліотекарів. – Київ : Самміт-книга, 2012. – 88 с.

68. Центри публічного доступу до Internet у бібліотеках : навчальні матеріали / Укладачі: В. К. Скарнє, І. О. Шевченко. – Київ, 2005. – 75 с. – (Сер.: Безперервна освіта бібліотекарів України; Вип. 18-19).

69. Шевченко І. О. Нова бібліотечна послуга: використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці : посіб. для бібліотекарів за програмою підвищ. кваліфікації / І. О. Шевченко ; УБА, НАКККіМ, Центр безперерв. інформ.-бібл. освіти, Голов. тренінг. центр для бібліотекарів. – Київ : Самміт-книга, 2012. – 76 с.

70. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування / В. М. Шеломенцев. – 2-ге вид. – Київ : Лібра, 2003. – 415 с.

71. Шемаєва Г. В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія / Г. В. Шамаєва ; Харківська держ. академія культури. – Харків : ХДАК, 2008. – 289 с.

72. Шемаєва Г. Концептуальні підходи до створення системи інформаційно-бібліотечного обслуговування галузі / Г. Шемаєва // Вісн. Кн. палати. – 1999. – № 3. – С. 17–19.

73. Щербан Р. Реалізуємо право на доступ до електронного уряду: [надання доступу громадянам до офіційної інформації з використанням можливостей Інтернет-технологій] / Р. Щербан // Бібліотечний форум України. – 2011. – № 02. – С. 9–12.

74. Юрченко О. В. Морально-етичні норми спілкування шкільного бібліотекаря з читачем / О. В. Юрченко // Шкільна бібліотека. – 2002. – № 2. – С. 35–38.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

№ з/п	Адреса веб-сайту	Назва веб-сайту
1	http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index	Міністерство культури України
2	http://www.irbis-nbuv.gov.ua	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : електронні інформаційні ресурси НБУВ
3	http://www.nplu.org/	Національна бібліотека України імені Я. Мудрого
4	http://library.kubg.edu.ua	Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка
5	http://www.ula.org.ua/ua/	Українська бібліотечна асоціація
6	http://journals.uran.ua/bv	Журнал «Бібліотечний вісник»
7	http://profy.nplu.org/articles.php?lng=uk&pg=5907	Журнал «Бібліотечна планета»
8	http://govinfo.library.wordpress.com/2013/03/07/бібліотека-та-громадські-установи-до/	Блог Української бібліотечної асоціації «Доступ громадян до офіційної інформації: роль бібліотек»
9	http://www.library.pl.ua/nashi_vidannja/inshi_vidannja/etika_bibliotekarja/	Етико-моральний аспект культури бібліотечного обслуговування
10	http://sasf.at.ua/index/0-54	Індивідуальне обслуговування читачів: імідж та етика професійної поведінки бібліотекаря
11	http://ula.org.ua/fileadmin/uba_documents/others_documents/doc_for_ubadoc/Code_of_Professional_Ethics_2013_Edited_Nov26.pdf	Кодекс етики бібліотекаря
12	http://zounb.zp.ua/node/458	Конфлікти в бібліотеці: знайти і подолати
13	http://dlib.eastview.com/browse/doc/21833665	Конфлікти та їхнє розв'язання в процесі бібліотечної взаємодії
14	http://profy.4uth.gov.ua/uspisnij-dosvid/reader-andlibrarian/communication-without-conflict	Секрети безконфліктного спілкування у бібліотеці
15	http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/16559/1/53-513-522.pdf	Кравченко О. М. Етичний аспект культури бібліотечного обслуговування / О. М. Кравченко, О. М. Грамм

16	http://library.zntu.edu.ua/for_librarian/crim_2012/kiselyova.pdf	Кисельова О. І. Етична складова професійної діяльності бібліотекаря
17	http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13103/1/10_Сучасні%20критерії%20та%20показники%20оцінювання%20якості%20роботи%20бібліотек и.pdf	Солоіденко Г. І. Сучасні критерії та показники оцінювання якості роботи бібліотеки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

Семінар, як одна з форм навчальних аудиторних занять, спрямований на поглиблене вивчення програмного матеріалу та контроль рівня його засвоєння шляхом безпосередньої співпраці навчальної групи та викладача в процесі обговорення навчального матеріалу.

Систематична підготовка до семінару з дисципліни привчає до самостійної роботи з матеріалом, науковою, навчальною, навчально-методичною літературою, періодичними та довідковими виданнями, інформаційними ресурсами мережі Інтернет. Для виступу на семінарському занятті студенти готують усні відповіді на поставлені запитання. Під час занять створюються умови для перевірки та виявлення інтелектуального рівня студентів, формування вміння публічно виступати, логічно висловлюватись, колективно обговорювати гострі проблеми, обстоювати власну точку зору, полемізувати й аргументувати власну позицію.

Для ґрунтового засвоєння джерел необхідно вдумливо конспектувати, вдаючись до різних форм запису: витягів, тез, цитат тощо. Доцільно підготувати власні спостереження та висновки, обґрунтувавши їх теоретичними положеннями та рекомендаціями.

Семінарські заняття не лише базуються на матеріалі, який міститься в лекційному курсі, але й підсумовують результати самостійної роботи з рекомендованою літературою.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів – один з основних засобів оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять. Упровадження в практику навчальної програми різноманітних форм самостійної роботи активно сприяє модернізації навчального процесу шляхом подолання протиріч між трансляцією знань і їх засвоєнням у взаємозв'язку теорії та практики.

Головною метою самостійної роботи є закріплення, розширення та поглиблення набутих у процесі аудиторної роботи знань, умінь і навичок, а також самостійне вивчення та засвоєння нового матеріалу під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Питання, що виникають у студентів стосовно виконання запланованих завдань, вирішуються на консультаціях, які проводять згідно з графіками, затвердженими кафедрою.

Самостійна робота студентів передбачена до кожної теми курсу, зміст якої полягає в таких положеннях:

- самостійне вивчення теоретичних, історичних і науково-практичних тем;
- самостійна робота з джерелами та літературою з метою кращого засвоєння програмного матеріалу після відвідування лекцій;
- підготовка наукових повідомлень, інформаційних довідок;
- підготовка вибіркового дослідного завдання на базі критичного огляду наукових публікацій, розроблення пропозицій щодо вирішення актуальних проблем або прогнозів за обраною тематикою;
- презентація та захист результатів виконання вибіркового дослідницького завдання на практичному занятті.

Одним із видів самостійної роботи є опрацювання лекційного матеріалу, визначення головного в змісті лекції, засвоєння її основних моментів. При цьому не слід дослівно записувати за лектором, а своїми словами фіксувати найсуттєвіше: тему, її основні питання та положення. На сторінках конспекту варто залишати широкі поля для додаткових поміток під час самостійної роботи над літературою.

Для систематизації отриманих знань з дисципліни до кожної наступної теми слід ретельно готуватись: систематично опрацьовувати матеріал попередньої лекції, рекомендовану літературу, повторювати пройдений матеріал, на який лектор посилається при викладанні нового. Якщо з певних причин лекція пропущена, її необхідно законспектувати й опрацювати самостійно, незрозумілі питання з'ясувати на консультації.

Основні види самостійної роботи студентів з дисципліни: вивчення лекційного матеріалу, опрацювання рекомендованої літератури, самоконтроль рівня засвоєння програмного матеріалу, написання рефератів.